

УДК 72.036

Марія Пурвінене, Мартінас Пурвінас
м.Вільнюс, Литва**АРХІТЕКТУРА ЛИТВИ – ЖЕРТВИ І СТОВПИ ІДЕОЛОГІЇ**

© Пурвінене М., Пурвінас М., 2003

У статті на конкретних прикладах проілюстровано, яким чином архітектурні об'єкти ставали жертвами існуючого режиму, якщо не виражали його ідеали і цінності, та яким чином вони могли підтримувати і легімітизувати режим.

Жертви ідеології**1. Архікатедра у Вільнюсі**

Ця архікатедра була зачинена радянським окупаційним режимом. У 1951 р. скульптурні постаті святих були усунені, як такі, що не мають жодної естетичної вартості. Зараз вони знову на своєму місці.

Ліквідація церкви, як акт боротьби з релігією, була важливою ланкою радянської ідеології, адже церкви – потенційні символи незалежності. Архікатедра у Вільнюсі символізувала історичний момент, який був непотрібний радянському режиму. Це був також символ незалежності держави – древнього Великого князівства Литовського.

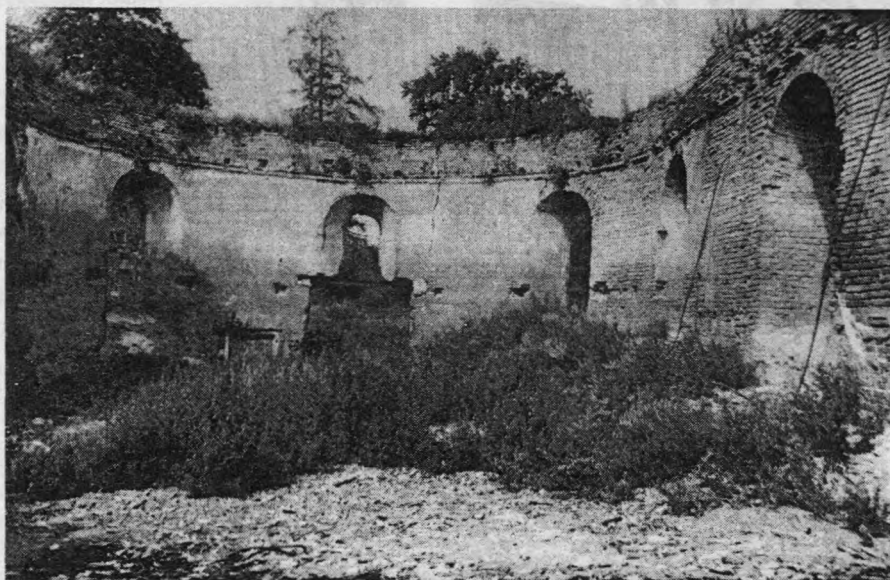

Рис. 1. Архікатедра у Вільнюсі. Фото М.Пурвінаса, 1996 р.

2. Руїни церкви у Наркитшай (тепер Мешдуретшай) у 1994 р.

Після 1945р. об'єкти культурної спадщини, а особливо сакральні споруди, у Малій Литві (північна частина Остройбен) систематично знищували. Об'єкти німецької культури цих

земель, зокрема, євангелістсько-лютеранські церкви, стали жертвами конфлікту між імперіалістичною Росією та Німеччиною. Під час етноциду у Малій Литві сліди традиційного життя, як несумісні з радянською ідеологією та способом життя, ліквідовувалися. Не знищені війною споруди церков, були зруйновані після її закінчення. Такі руйнування символізували “звичну перемогу робочого класу”.

*Рис. 2. Руїни церкви у Наркитшай (тепер Мешдуретшай) у 1994 р.
Фото М.Пурвінаса, 1994р.*

Стовпи ідеології

3. Пам'ятник Радянській Армії і московський “хмарочос” у центрі Вільнюса

Це приклади спадщини радянської окупації у центрі Вільнюса. Відбудований після 1945 р. міст був “оздоблений” пропагандистським пам'ятником. Цей слід епохи сталінізму у центрі Вільнюса – пряма пропаганда радянської ідеології засобами архітектури і мистецтва. Саме такого типу пропаганда була характерна для першого етапу окупаційного режиму – епохи сталінізму.

Пізніше радянська ідеологія пропагувалася по-іншому. Старі споруди зносилися, як відображення ворожої для радянського режиму ідеології (наприклад, на фотографії ми бачимо частину резиденції XIX ст.). На їх місці зводилися будівлі примітивної “московської” архітектури. Виглядали вони вороже на тлі традиційної архітектури Литви.

4. Нова центральна площа у Каунасі

У 1950 р. у центрі Каунаса був знищений важливий меморіал і ритуальний центр Незалежної Литви. Поруч закладено нову центральну площу міста, яка відображала нову радянську ідеологію і нові ритуали. Тут було споруджено пам'ятник Леніну, біля якого відбувалися демонстрації, паради та святкування.

Рис. 3. Пам'ятник Радянській Армії і московський "хмарочос" у центрі Вільнюса. Фото М.Пурвінаса, 1996 р.

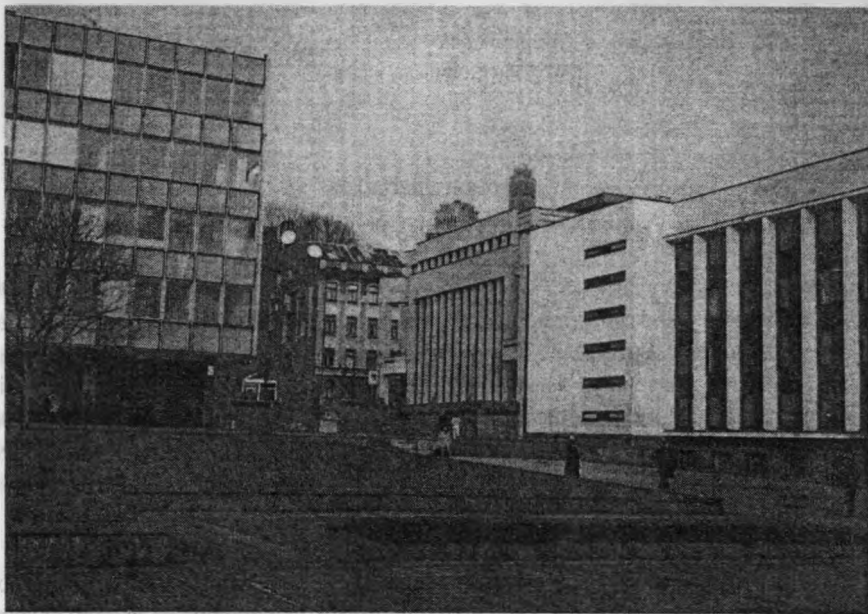

Рис. 4. Нова центральна площа у Каунасі. Фото М.Пурвінаса, 1996 р.

Ці багатоповерхові “коробки” примітивної архітектури, носії ідеологічної функції радянської архітектури, ніби запитували: чи створили ми нову картину центральної площі Каунаса для того, щоб закрити церкву Воскресіння? Церкву перетворили на фабрику, зараз храм відновлено.

Нові “коробки” були сучасним фоном для пам’ятника Леніну. Цей пам’ятник був знесений, коли Литва здобула незалежність. На місці радянських символів наново споруджено меморіал і ритуальний центр.

5. Центральний будинок Комуністичної партії у Старому місті Вільнюса

Символ радянської ідеології і честолюбства в архітектурі: агресивна споруда політичної будівлі у Старому місті Вільнюса, що є характерним прикладом діяльності архітекторів середини 1980-х років. Архітектори отримали дозвіл на знесення кварталу у Старому місті для спорудження там Центрального будинку Комуністичної партії й політичних організацій. У цьому комплексі Герострата втілилися принципи примітивного модернізму, особистих амбіцій (бажання увічнити себе, прагнення привілеїв і прихильності влади), які поєдналися зі стратегічними цілями радянського режиму та ліквідацією ідеологічно ворожої історії та культурної спадщини Литви.

Рис. 5. Центральний будинок Комуністичної партії у Старому місті у Вільнюсі. Фото М.Пурвінаса, 1996 р.